

ارزیابی نقش بانک‌های خصوصی در رقابتی کردن صنعت بانکداری ایران در دوره ۸۷-۱۳۸۰

نویسنده:
بهزاد شیری*

چکیده

در مقاله حاضر، ساختار بازار صنعت بانکداری کشور در دوره ۱۳۸۷-۱۳۸۰ بررسی می‌شود. بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر که بر اساس شاخص‌های تمرکز HHI و CHK انجام شده است، تمرکز در بازار صنعت بانکداری کشور، روند کاهشی داشته است. دلیل مهم آن، ورود بانک‌های خصوصی در این بازار در دوره مورد بررسی است.

کلیدواژه‌ها: صنعت بانکداری، رقابت، تمرکز و عدم تمرکز در خدمات بانکی

مقدمه

بحران‌های اخیر مالی و اقتصادی دنیا، جایگاه ویژه نظام بانکی را در اقتصاد نشان می‌دهند. بانک‌ها در تأمین اعتبار، نظام پرداخت‌ها، اجرای سیاست‌های پولی و تداوم ثبات مالی، تأثیر مهمی دارند. از این رو، اقتصاددانان و سیاستگذاران بر تأثیر بانک‌ها در اقتصاد مدرن، بسیار تأکید می‌کنند. یکی از موضوعات بسیار مهمی که در دهه‌های اخیر مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است، رقابت در صنعت بانکداری است. یکی از سیاست‌های عمومی بخش پولی هر کشور، اجتناب از تمرکز مالی است (ستورلی^۱، ۲۰۰۱). بنابراین، وضع قوانین بانکداری و ساختار مالی کشور، اهمیت بسیاری خواهد داشت. در بسیاری از پژوهش‌های تجربی، وجود رابطه مثبت قوی بین رشد اقتصادی و رقابت در صنعت بانکداری تأیید شده است (جایاران و استراهان^۲، ۱۹۹۶؛ لوین، لویزا و بک^۳، ۲۰۰۰؛ کالندر و شافر^۴، ۲۰۰۳).

یافته‌های برخی از پژوهش‌های اخیر نشان داده‌اند که اثر رقابت در صنعت بانکداری، مشابه اثر رقابت در سایر صنایع، کاملاً واضح و روشن نیست (کلاسن و لیون^۵، ۲۰۰۴).

پژوهشگران در پژوهش‌هایی که درباره رقابت نظام بانکی و ثبات سیستمی (اسمیت^۶، ۱۹۹۸، الن و گال^۷، ۲۰۰۴، دی جانگ و وندر ونت^۸، ۲۰۰۸، چاک^۹ و همکاران، ۲۰۰۹) و کارایی و بهره‌وری آن (برگر و هانان^{۱۰}، ۱۹۹۸، مادوس و دی گوارا^{۱۱}، ۲۰۰۷) انجام داده‌اند، به نتایج مشخصی نرسیده‌اند.

از اوایل دهه ۸۰، خصوصی‌سازی در صنعت بانکداری ایران شروع شده است و در سال‌های اخیر، ساختار بازار صنعت بانکداری کشور، دچار تغییرات ساختاری اساسی گردیده است. برخی از تغییرات به طور خلاصه بیان می‌شود: (۱) سهم بانکداری خصوصی از بازار پول کشور در سال ۱۳۸۰، از ۱ درصد

1. Cetorelli
2. Jayaratne & Strahan
3. Levine, Loayza & Beck
4. Collender & Shaffer
5. Claessen & Leaven
6. Smith
7. Allen & Gale
8. De Jonghe & Vender Venet
9. Schaeck
10. Berger & Hannan
11. Maudos & de Guevara

به ۲۲ درصد در سال ۱۳۸۷ افزایش یافته است؛ ۲) سهم بانکداری خصوصی از دارایی‌های نظام بانکی از ۱ درصد در سال ۱۳۸۰، به حدود ۱۸ درصد در سال ۱۳۸۷ افزایش یافته است. رشد فراوان بانکداری خصوصی از نیمه دوم دهه ۸۰، اهمیت این بخش را در اقتصاد ایران مضاعف کرده است.

در جدول‌های ۲، ۳ و ۴ پیوست، سهم سپرده‌ها، تسهیلات و دارایی‌های بانک‌های خصوصی و دولتی در نظام بانکی کشور در سال‌های ۱۳۸۰-۱۳۸۷ بیان شده است. با رشد بانکداری خصوصی، ساختار بازار این صنعت، بسیار تغییر یافته است. از این رو، انتظار می‌رود که با رشد بانکداری خصوصی، صنعت بانکداری کشور رقابتی شود که این وضعیت، باعث افزایش کارایی این صنعت می‌گردد.

پرسش اساسی پژوهش حاضر این است که آیا با رشد و توسعه بانکداری خصوصی در کشور، رقابت در صنعت بانکداری افزایش می‌یابد؟ ظاهراً با افزایش سریع تعداد بانک‌ها در کشور، متوسط میزان دارایی آنها کاهش می‌یابد و در نتیجه باعث کاهش میزان تمرکز در ساختار بازار بانکداری می‌شود. به منظور بررسی تأثیر بانک‌های خصوصی در میزان رقابت صنعت بانکداری کشور، روش‌ها و تکنیک‌های مختلفی وجود دارد که به طور مختصر، در بخش بعدی بیان خواهد شد. در بخش سوم مقاله، یافته‌ها تجزیه و تحلیل می‌شوند و در بخش آخر، نیز نتایج پژوهش بیان می‌شود.

۱- روش‌های ارزیابی

در نظریه برای برآورد رقابت بازار، از قیمت و هزینه نهایی تولید آن بازار استفاده می‌شود. در عمل به دست آوردن قیمت و هزینه نهایی تولیدات بانکی، بسیار پیچیده است و نیازمند اطلاعات با جزئیات بیشتری است. ظاهراً کسب این اطلاعات، غیرممکن است. از این رو، شاخص‌های غیرمستقیم متعددی برای برآورد وضعیت رقابت در صنعت بانکداری به وجود آمده است. این روش‌ها به دو دسته عمده، یعنی ساختاری و غیرساختاری تقسیم می‌شوند (بیکر^۱، ۲۰۰۴). روش‌های

ساختاری، مبتنی بر ساختار-اجرا-رفتار^۱ بازار است. شاخص HHI^۲ نمونه‌ای از این روش‌هاست که تمرکز در بانکداری را به عنوان جایگزین رقابت در صنعت بانکداری، مورد بررسی قرار می‌دهد. رویکردهای Panzar-Rosse و Bresnahan-Lau به روش‌های غیرساختاری برای برآورد وضعیت رقابت در بازار معروف شده‌اند که رقابت را با روش سازمان ساختار صنعتی جدید^۳ ارزیابی می‌کنند (راس و پانزار^۴، ۱۹۷۷، پانزار و راس، ۱۹۸۲، ۱۹۸۷، برسناهان^۵، لا^۶، ۱۹۸۹، ۱۹۸۲). هر دو این روش‌ها، از شرایط تعادلی حداکثر سازی سود^۷ استخراج می‌شوند و نسبت به روش‌های ذهنی دیگر مزیت دارند.

در خصوص بررسی قدرت بازار بانکداری، پژوهش‌های فراوانی در خارج از کشور انجام شده است. شاید مقاله استورس^۸ با عنوان "آزادی بانک‌ها" در سال ۱۹۷۵، اولین اثر در این زمینه باشد. پژوهش پرفل^۹ و همکارش در سال ۱۹۹۵، از آثار مهم دیگر در این زمینه هستند. همچنین کار عبدالمجید و همکارانش درباره صنعت بانکداری اسلامی مالزی در سال ۲۰۰۷ و اثر بان‌ها^{۱۰} و همکارش برای نظام بانکداری پرتقال در سال ۲۰۰۹ و سایرین، از پژوهش‌هایی است که درباره سنجش رقابت در صنعت بانکداری انجام شده است.

بر خلاف تجربیات خارجی در داخل کشور، درباره رقابت صنعت بانکداری، پژوهش خاصی انجام نشده است. از این رو، انجام پژوهش حاضر ضرورت دارد.

الف - شاخص HHI

با شاخص HHI، تمرکز بازار محاسبه می‌شود. برای محاسبه شاخص HHI در صنعت بانکداری، مجموع مربعات سهم درصد هر بانک از بازار پول، محاسبه می‌شود و به صورت $HHI = \sum Si^2$ بیان

1. Structure-Conduct-Performance (SCP)
2. Herfindahl-Hirschman Index (HHI)
3. New Empirical Industrial Organization' (NEIO)
4. Rosse and Panzar
5. Bresnahan
6. lau
7. Profit-Maximizing Equilibrium Conditions
8. Storrs
9. Perloff
10. Boueinha

می‌گردد. در اینجا S_i سهم درصد بانک نام از بازار پول است. میزان HHI می‌تواند بین عدد صفر و ده هزار تغییر کند. به عبارت دیگر، اگر کل سهم درصد بازار پول، در اختیار یک بانک باشد (بازار کاملاً متمرکز یا انحصاری باشد)، شاخص HHI، عدد ۱۰۰۰۰ است و اگر تعداد زیادی بانک با سهم ناچیز وجود داشته باشند، شاخص HHI، تقریباً به عدد صفر نزدیک خواهد شد (بازار کاملاً رقابتی یا بازار رقابت کامل). بنابراین با افزایش تعداد بانک‌ها، سهم آنها از بازار پول، به طور متوسط کاهش خواهد یافت و شاخص HHI کاهش می‌یابد.

به استناد راهنمای ادغام افقی (بنگاه‌ها) ۱۹۹۲^۱ DOJ-FTC، اگر شاخص HHI محاسبه شده به صفر نزدیک شود، بازار، "رقابت کامل" و اگر شاخص محاسبه شده، از صفر بیشتر و از ۱۰۰۰ کمتر باشد، بازار غیرمتمرکز^۲ است و اگر شاخص HHI، بیش از ۱۰۰۰ و کمتر از ۱۸۰۰ باشد، بازار "نسبتاً متمرکز"^۳ است و اگر بیش از ۱۸۰۰ باشد، بازار "کاملاً متمرکز"^۴ محسوب می‌شود و اگر شاخص HHI، ۱۰،۰۰۰ باشد، بازار انحصاری^۵ قلمداد می‌شود.

اساساً ادغام بانک‌ها، باعث افزایش شاخص HHI و تمرکز در صنعت بانکداری می‌شود.

ب - شاخص نسبت تمرکز

شاخص نسبت تمرکز بانک نشان می‌دهد که سهم k بانک بزرگ در بازار پولی، چگونه تغییر می‌کند و از سهم باقیمانده بانک‌ها صرف نظر می‌شود. این شاخص به صورت CR_k نشان داده می‌شود و نشان می‌دهد که برای مثال، سهم دو یا پنج بانک بزرگ کشور در نظام بانکداری، افزایش یا کاهش یافته است. این شاخص مبتنی بر این ایده است که رفتار بازار پول از طریق تعداد کمی از بانک‌ها تعیین می‌شود. روند افزایشی CR_k نشان می‌دهد که تمرکز در نظام بانکداری، افزایش و روند کاهش شاخص مذکور، حالت عکس را نشان می‌دهد.

1. DOJ-FTC 1992 Horizontal Merger Guidelines
2. Unconcentrated
3. Moderately Concentrated
4. Highly Concentrated
5. Monopoly

۲- داده‌ها

بر اساس داده‌های مربوط به کل سپرده‌ها، تسهیلات و دارایی نظام بانکی، به تفکیک برای هر یک از بانک‌های خصوصی و دولتی کشور، شاخص‌های تمرکز ساختار بازار بانکی در سال‌های ۱۳۸۰-۱۳۸۷ محاسبه شده است. محاسبات مذکور در جدول (۱) بیان می‌شود.

در جدول (۱) نشان داده می‌شود که سهم دارایی دو بانک بزرگ کشور از کل دارایی‌های نظام بانکی، از ۳۹ درصد در سال ۱۳۸۰، به ۳۲ درصد در سال ۱۳۸۷ کاهش یافته است. این موضوع برای پنج بانک بزرگ کشور نیز روند مشابهی را نشان می‌دهد، به طوری که سهم پنج بانک بزرگ کشور از کل دارایی نظام بانکی، از ۷۹ درصد در سال ۱۳۸۰، به ۶۴ درصد در سال ۱۳۸۷ کاهش یافته است. روند شاخص تمرکز HHI دارایی بانک‌ها نیز در دوره مورد بررسی، از ۱۴۷۲ واحد در سال ۱۳۸۰، به ۱۰۴۵ واحد در سال ۱۳۸۷ کاهش یافته است که کاهش تمرکز در صنعت بانکداری را نشان می‌دهد.

مقایسه سهم درصد سپرده‌ها و تسهیلات دو و پنج بانک بزرگ کشور، در دوره زمانی ۱۳۸۰-۱۳۸۷، در جدول (۱) نشان می‌دهد که سهم آنها کاهش یافته است که این موضوع، در واقع، کاهش تمرکز را در صنعت بانکداری کشور نشان می‌دهد. سهم ۲ بانک بزرگ کشور از سپرده‌های نظام بانکی، از ۴۵ درصد در سال ۱۳۸۰، به ۳۳ درصد در سال ۱۳۸۷ کاهش یافته است. به همین ترتیب، سهم پنج بانک بزرگ نیز از ۸۳ درصد به ۶۳ درصد در دوره زمانی مذکور کاهش یافته است.

جدول (۱): شاخص‌های تمرکز ساختار بازار بانکی کشور بر اساس دارایی، کل سپرده‌ها و کل تسهیلات
نظام بانکی در سال‌های ۱۳۸۰ الی ۱۳۸۷

سال		1380	1381	1382	1383	1384	1385	1386	1387
دارایی	CR ₂	39	40	41	39	36	33	33	32
	CR ₅	79	81	79	77	72	70	67	64
	HHI	1472	1484	1446	1369	1335	1152	1095	1045
سپرده	CR ₂	45	46	44	40	36	33	34	33
	CR ₅	83	83	81	75	70	67	66	63
	HHI	1625	1605	1531	1363	1229	1114	1109	1051
تسهیلات	CR ₂	40	39	41	41	37	35	36	35
	CR ₅	74	74	71	75	70	69	68	66
	HHI	1407	1394	1341	1390	1228	1162	1152	1119

منبع: آمار فوق از کتاب گزارش عملکرد نظام بانکی کشور در سال ۱۳۸۸، از انتشارات مؤسسه عالی آموزش بانکداری استخراج شده است.

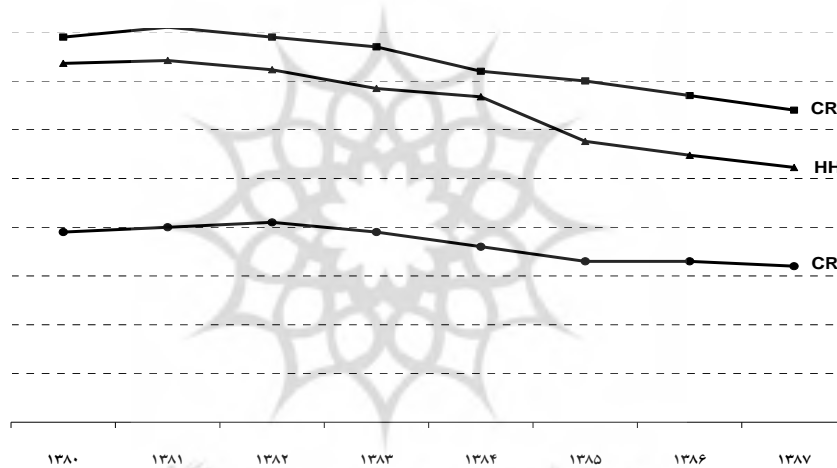
در حالی که سهم درصد ۲ بانک بزرگ کشور از تسهیلات نظام بانکی، از ۴۰ درصد در سال ۱۳۸۰، به ۳۵ درصد در سال ۱۳۸۷ و سهم ۵ بانک بزرگ از ۷۴ درصد به ۶۶ درصد در سال‌های مزبور، کاهش را نشان می‌دهد. همچنین شاخص HHI برای سپرده‌ها، ۵۷۶ واحد و برای تسهیلات، ۲۸۸ واحد را در دوره مزبور نشان می‌دهد. این موضوع، بیانگر کاهش تمرکز در صنعت بانکداری کشور است که این موضوع در بخش سپرده‌ها، بیشتر از تسهیلات و دارایی‌های نظام بانکی ایران است. یکی از دلایل آن، تمرکز بیشتر نظام بانکی در بخش سپرده‌ها در آغاز دوره مورد بررسی است.^۱

بر اساس طبقه‌بندی DOJ-FTC، محاسبه مقادیر شاخص HHI برای دارایی، کل سپرده‌ها و کل تسهیلات نظام بانکی در دوره مورد مقایسه، نشان می‌دهد که این صنعت در طبقه "نسبتاً متمرکز" قرار دارد و کاهش قابل ملاحظه شاخص مذکور، مؤید این موضوع است که ادامه این روند در بازار

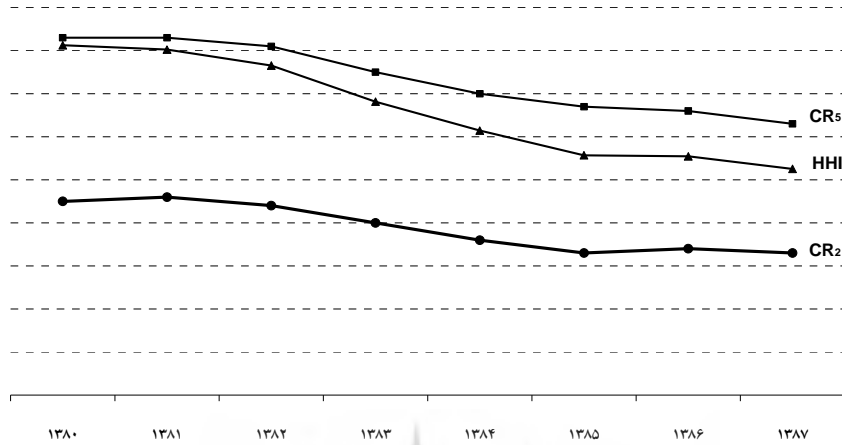
۱. شاخص‌هایی که در این مقاله محاسبه شده است این مطلب را تایید می‌کند.

صنعت بانکداری این بازار، در طبقه "غیرمتمرکز" قرار می‌گیرد. بنابراین، ادامه روند مورد بررسی، در کمتر از دو سال باعث خواهد شد که ساختار صنعت بانکداری، از طبقه "نسبتاً" متمرکز "به طبقه "غیرمتمرکز" تغییر یابد.

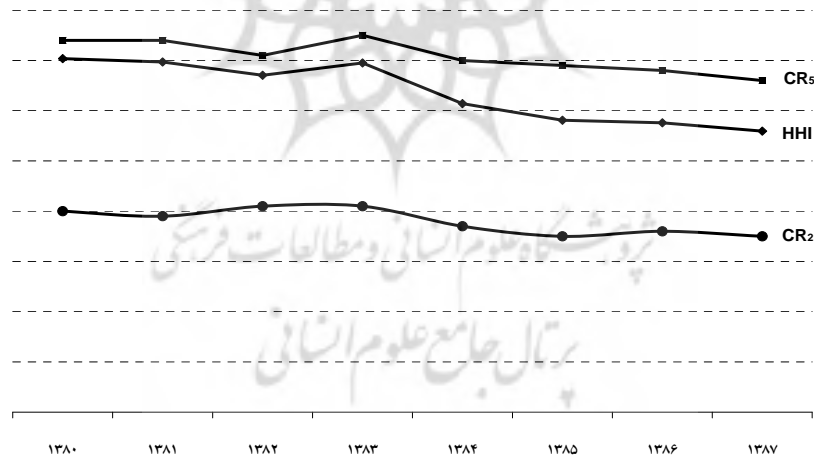
روند تغییر شاخص‌های تمرکز دارایی، سپرده و تسهیلات نظام بانکی به ترتیب در نمودارهای (۱)، (۲) و (۳) نشان داده شده است. همان طور که در این نمودارها ملاحظه می‌شود، هر سه شاخص تمرکز معرفی شده برای دارایی، کل سپرده‌ها و کل تسهیلات نظام بانکی، ابتدا روند صعودی و خیلی زود، روند نزولی را طی می‌کنند و بیانگر کاهش تمرکز در صنعت بانکداری کشور هستند. تغییر تمرکز در صنعت بانکداری، از سال ۱۳۸۳ به بعد کاملاً مشهود است.

نمودار (۱): شاخص‌های تمرکز ساختار صنعت بانکداری ایران بر اساس کل دارایی‌های نظام بانکی در سال‌های ۱۳۸۰-۱۳۸۷

نمودار (۲): شاخص‌های تمرکز ساختار صنعت بانکداری ایران بر اساس کل سپرده‌های نظام بانکی در سال‌های ۱۳۸۰-۱۳۸۷

نمودار (۳): شاخص‌های تمرکز ساختار صنعت بانکداری ایران بر اساس کل تسهیلات نظام بانکی در سال‌های ۱۳۸۰-۱۳۸۷

بر اساس اطلاعات جدول (۱) و نمودارهای مذکور، شاخص‌های تمرکز از سال ۱۳۸۰-۱۳۸۷، روند کاهشی را نشان می‌دهند. روند تغییر شاخص‌های مذکور در سه سال اول دوره مورد بررسی، بطئی ولی در سنوات آخر این دوره، شتابان و محسوس است. دلیل اساسی این تغییر، سهم اندک بانک‌های خصوصی از بازار پول در سال‌های اولیه دوره مورد بررسی است، به طوری که سهم بانک‌های خصوصی در بازار پول کشور، در سه سال اول دوره مورد بررسی، کمتر از ۳ درصد بوده و در سنوات پایانی دوره مذکور، به حدود ۲۰ درصد افزایش یافته است. انتظار می‌رود که تداوم روند این دوره در سال‌های بعد، باعث عدم تمرکز و تشدید رقابت در صنعت بانکداری کشور گردد. بر اساس روش معرفی شده، می‌توان میزان تحقق رقابتی کردن صنعت بانکداری کشور را نسبت به هر سال مورد ارزیابی قرار داد.

بنابراین، ایجاد بانک‌های خصوصی جدید در نظام بانکی کشور یا تقویت بانک‌های خصوصی، می‌تواند موجب کاهش تمرکز در صنعت بانکی کشور شود.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

افزایش سهم درصد بانک‌های خصوصی از ۱ به ۲۲ درصد بازار پول کشور در دوره ۱۳۸۰-۱۳۸۷ و متناظر همان سال‌ها، افزایش از ۱ به ۱۸ درصد سهم دارایی نظام بانکی، بیانگر اهمیت بانک‌های خصوصی در نظام بانکی و به تبع آن، نظام اقتصادی کشور است. یکی از آثار ورود بانک‌های خصوصی به نظام پولی و بانکی کشور، کاهش تمرکز در صنعت بانکداری بوده است. بررسی دوره ۱۳۸۰-۱۳۸۷ در پژوهش حاضر نشان داد که تمرکز در بازار بانکی کشور، کاهش یافته است. هر چند این کاهش در سه سال اول دوره مورد بررسی، به دلیل سهم اندک بانک‌های خصوصی کم بوده، ولی با گذشت زمان این روند تشدید شده است. پس با تشویق ورود بانک‌های خصوصی به چرخه اقتصاد، صنعت بانکداری ساختار رقابتی خواهد داشت. بر اساس یافته فوق، این پرسش اساسی اقتصادی مطرح می‌شود که ساختار صنعت بانکداری رقابتی، چه آثار اقتصادی بر متغیرهای خرد و کلان اقتصادی دارد. بررسی‌های بعدی، اهمیت تمرکززدایی را در صنعت بانکداری کشور نشان می‌دهد.

منابع

مؤسسه عالی آموزش بانکداری (۱۳۸۸). گزارش عملکرد نظام بانکی کشور.

- Abdul Majid & Muhamed Zulkhibri and Sufian, Fadzlan (2007). Market Structure And Competition In Emerging Market: Evidence From Malysian Islamic Banking Industry. Published in: Journal of Economic Cooperation , Vol. 2, No. 28 (2007): pp. 99-121.
- Allen, F. & Gale, D. (2004). Competition and Financial Stability. Journal of Money, Credit, and Banking, 36, 453-480.
- Berger, A. N. & Hannan, T. H. (1998). The Efficiency Cost of Market Power in the Banking Industry: A Test of the 'Quiet Life' and Related Hypotheses. Review of Economics and Statistics, 8, 454-465.
- Bikker, J. A. (2004). Competition and efficiency in a united European banking market. Edward Elgar.
- Bresnahan, T. F. (1989). Empirical studies of industries with market power In Schmalensee, R. & Willig, R. D. (Eds.), Handbook of Industrial Organization pp. 1012-1055 . New York, North-Holland.
- Claessens, S. & Laeven, L. (2004). What drives bank competition? some international evidence. Journal of Money, Credit, and Banking, 36, 563-584.
- De Jonghe, O. & Vander Vennet, R. (2008). Competition versus efficiency: What Drives Franchise Values in European Banking. Journal of Banking and Finance, 32, 1820-1835.
- Lau, L. J. (1982). On identifying the degree of competitiveness from industry price and output data. Economics Letters, 10, 93-99.
- Levine, R., Loayza, N. & Beck, T. (2000). Financial intermediation and growth: Causality and causes. Journal of Monetary Economics, 46, 31-77.
- Maudos, J. & Guevara, J. F. (2007). The Cost of Market Power in Banking: SocialWelfare Loss vs. Cost Inefficiency. Journal of Banking and Finance, 31, 2103-2125.
- Panzar, J. C. & Rosse, J. N. (1982). Structure, conduct and comparative statistics. Bell Laboratories Economic Discussion Paper.
- Rosse, J. & Panzar, J. (1977). Chamberlin vs Robinson: an empirical study for monopoly rents. Bell Laboratories Economic Discussion Paper.
- Cetorelli, Nicola (2001). Competition among banks: Good or bad. Economic Perspective. 2Q /2001 ,pp . 38-48.

جدول (۲): سهم سپرده‌های بانک‌های خصوصی و دولتی در نظام بانکی کشور در سال‌های ۱۳۸۰ الی ۱۳۸۷

نوع	بانک	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷
بانک‌های دولتی	ملی	89,878	124,554	152,799	187,144	227,312	285,733	356,782	368,404
	سپه	33,806	47,263	56,739	72,849	93,801	147,925	140,733	134,877
	صادرات	61,275	99,199	115,631	140,406	158,599	198,363	265,516	271,138
	تجارت	45,155	60,867	76,131	92,724	114,370	145,928	187,674	218,982
	ملت	45,047	70,906	100,559	118,634	149,283	198,832	266,087	278,712
	رفاه	13,011	18,280	24,706	31,690	35,807	46,494	56,041	54,837
	پست بانک	204	302	392	1,633	2,065	3,200	7,470	7,996
	کشاورزی	16,976	24,846	34,245	50,008	70,456	87,526	93,054	103,088
	مسکن	21,195	28,337	34,054	49,996	71,467	100,288	114,944	112,476
	توسعه صادرات	1,351	2,166	2,550	4,006	4,819	9,811	6,412	8,251
صنعت و معدن	1,001	1,537	1,536	3,997	6,314	12,684	9,316	9,564	
جمع بانک‌های دولتی	328,899	478,257	599,342	753,087	934,293	1,236,784	1,504,029	1,568,325	
بانک‌های خصوصی	کارآفرین	375	1,539	3,101	5,855	11,387	16,550	22,140	29,779
	سامان	156	733	2,010	4,861	11,647	22,370	29,584	34,545
	پارسیان	46	1,411	7,333	27,766	68,808	103,094	140,702	169,086
	اقتصاد نوین	29	606	2,290	5,047	12,048	34,832	62,548	87,382
	پاسارگاد					888	17,736	47,754	80,761
	سرمایه					11	1,739	6,688	9,959
	سینا	3,002	4,739	6,329	11,077	14,406	18,486	22,107	24,901
	اعتباری توسعه				3,834	5,329	7,318	7,438	6,680
جمع بانک‌های خصوصی	3,608	9,028	21,063	58,440	124,524	222,125	338,961	443,093	
جمع کل بانک‌ها	332,507	487,285	620,405	811,527	1,058,817	1,458,909	1,842,990	2,011,418	

منبع: گزارش عملکرد نظام بانکی کشور، مؤسسه عالی آموزش بانکداری، تهران، ۱۳۸۸.

جدول (۳): سهم تسهیلات بانک‌های خصوصی و دولتی در نظام بانکی کشور در سال‌های ۱۳۸۰ الی ۱۳۸۷

نوع	بانک	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷
بانک‌های دولتی	ملی	58,104	78,549	102,074	126,672	160,194	203,120	292,319	319,977
	سپه	23,728	28,446	40,678	52,895	72,455	125,235	153,765	137,273
	صادرات	41,546	55,989	68,731	89,232	121,200	158,954	184,851	199,288
	تجارت	28,329	38,427	50,540	49,656	70,184	94,130	136,901	146,045
	ملت	35,338	54,441	107,295	111,484	131,231	183,693	251,423	243,951
	رفاه	9,977	12,038	17,764	27,194	30,771	36,057	41,586	46,209
	پست بانک	467	493	1,737	771	1,437	1,783	3,440	5,016
	کشاورزی	23,762	33,290	59,673	53,337	73,747	87,513	106,666	117,119
	مسکن	21,696	29,234	35,740	11,265	27,040	47,110	44,025	43,325
	توسعه صادرات	2,056	2,160	2,269	3,075	3,580	2,339	5,178	7,488
صنعت و معدن	2,553	2,279	3,349	2,151	5,000	5,113	9,377	5,734	
جمع بانک‌های دولتی		247,556	335,346	489,850	527,732	696,839	945,047	1,229,531	1,271,425
بانک‌های خصوصی	کارآفرین	245	645	1,574	3,901	7,180	11,049	17,354	22,047
	سامان	152	756	2,011	3,313	9,984	13,919	17,997	17,906
	پارسیان	625	5,623	21,750	21,687	52,520	73,820	101,424	122,394
	اقتصاد نوین	24	392	1,859	5,917	10,796	30,630	52,290	62,295
	پاسارگاد	0	0	0	0	1,559	11,952	39,767	64,016
	سرمایه	0	0	0	0	100	1,051	6,793	11,804
	سینا	2,485	3,571	5,066	10,974	16,138	20,446	25,538	21,275
	اعتباری توسعه	0	0	0	2,321	2,770	2,606	759	219
جمع بانک‌های خصوصی		3,531	10,987	32,260	48,113	101,047	165,473	261,922	321,956
جمع کل بانک‌ها		251,087	346,333	522,110	575,845	797,886	1,110,520	1,491,453	1,593,381

منبع: گزارش عملکرد نظام بانکی کشور، مؤسسه عالی آموزش بانکداری، تهران، ۱۳۸۸.